

Nr 18.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av lagen den 6 juni 1925 (nr 174) om tillämplighet å vissa polismän av föreskrifter angående fjärdingsmän.

Genom en den 5 mars 1954 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 115, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av lagen den 6 juni 1925 (nr 174) om tillämplighet å vissa polismän av föreskrifter angående fjärdingsmän.

Härigenom förordnas, att lagen den 6 juni 1925 om tillämplighet å vissa polismän av föreskrifter angående fjärdingsmän skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse.)

Vad i lag eller författning finnes stadgat angående fjärdingsman skall, där ej annorledes förordnats, i tillämpliga delar gälla i avseende å polisman, som jämlikt lagen om polisväsendet i riket finnes anställd i polisdistrikt å landsbygden.

(Föreslagen lydelse.)

Vad i lag eller författning finnes stadgat angående fjärdingsman skall, där ej annorledes förordnats, i tillämpliga delar gälla i avseende å polisman, som jämlikt lagen om polisväsendet i riket finnes anställd i polisdistrikt, *vari ingår köping eller landskommun eller del därav.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1954.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Polisman i polisdistrikt, bestående av såväl stad som landsbygd, föreslås skola bli likställd med fjärdingsman i fråga om behörighet att verkställa delgivning.

Bestämmelser om delgivning av inlaga i rättegång och annan handling är upptagna i 33 kap. rättegångsbalken. Enligt 4 § är huvudregeln att delgivning i rättegång skall ske genom rättens försorg. Åtskilliga undantag finnes dock härifrån och i vissa fall ankommer delgivningen på part. Delgivning genom rättens försorg skall enligt 5 § inom riket ske genom posten, om ej rätten finner den böra verkställas på annat sätt. I 6 § stadgas, att delgivning skall verkställas genom att handlingen i huvudskrift eller styrkt avskrift överlämnas till den som sökes för delgivning. Vissa undantag härifrån finnes dock. Hänvisningar till rättegångsbalkens regler om delgivning förekommer i åtskilliga författningar, t. ex. i 12 och 117 §§ konkurslagen, 5 § lagen om utmättningsed ävensom 2 kap. 38 § lagen om nyttjanderätt till fast egendom, till vilket stadgande 3 kap. 36 § och 4 kap. 15 § samma lag i sin tur hänvisar.

För att verkställa delgivning, då de därför anlitas, skall enligt 33 kap. 24 § rättegångsbalken erforderligt antal stämmingsmän vara förordnade av underrätt. Förordnandet skall meddelas för visst kalenderår eller del därav. Fjärdingsman är utan särskilt förordnande stämmingsman. Vidare stadgas i 25 § samma kapitel, att intyg av stämmingsman gäller som fullt bevis, att delgivningen blivit så verkställd, som intyget innehåller. Enligt lagrummet tillkommer samma vitsord även intyg som meddelats av bl. a. polisman i stad, då han verkställt delgivningen efter förmans uppdrag.

Dessa rättegångsbalkens bestämmelser bör jämföras med vissa stadganden i lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket. Enligt det innehåll 1 § i denna lag hade vid tiden för rättegångsbalkens antagande skulle riket vara indelat i polisdistrikt. Stad, så ock köping, som enligt särskild bestämmelse var pliktig att bekosta för köpingen erforderlig polispersonal, skulle utgöra särskilt polisdistrikt. I övrigt skulle landsfiskalsdistrikt eller del därav, bestämd i viss angiven ordning, utgöra polisdistrikt. Enligt 2 § skulle i stad och likaså i sådan köping, som nyss sagts, finnas anställda polismän. I övriga polisdistrikt skulle däremot finnas anställda fjärdingsmän (polismän). Härutöver må nämnas, att en särskild lag den 6 juni 1925 om tillämplighet å vissa polismän av föreskrifter angående fjärdingsman innehöll, att vad i lag eller författning funnes stadgat angående fjärdingsman skulle, där ej annorlunda förordnats, i tillämpliga delar gälla i avseende å polisman, som jämlikt lagen om polisväsendet i riket funnes anställd i polisdistrikt å landsbygden.

Nu återgivna bestämmelser innebar alltså, att i landskommun fjärdingsman och i köping, på grund av den särskilda lagen av år 1925, polisman utan särskilt förordnande var stämmingsman. Polisman i stad var däremot ej utan särskilt förordnande stämmingsman. Men intyg om delgivning av sådan polisman ägde samma vitsord som stämmingsmansintyg, såframt delgivningen verkställdes efter förmans uppdrag.

Därefter har emellertid år 1953 vissa ändringar genomförts i lagen om polisväsendet i riket. Lagen i dess sålunda ändrade lydelse stadgar fortfarande att riket skall vara indelat i polisdistrikt. I fråga om indelningen gäller emellertid andra regler. Sålunda skall enligt 1 § 1 mom. andra sty-

ket stad, vars invånarantal den 1 januari 1953 uppgick till minst 10 000, utgöra särskilt polisdistrikt. Detta skall efter Kungl. Maj:ts förordnande gälla även stad, som därefter uppnår nämnda invånarantal. I övrigt skall jämlikt tredje stycket i samma mom. stad, som icke ingår i landsfiskalsdistrikt, så ock landsfiskalsdistrikt eller del därav, bestämd av länsstyrelsen i viss i lagen angiven ordning, utgöra polisdistrikt. Vidare kan Kungl. Maj:t medgiva, att stad, som avses i andra stycket och som utgör del av landsfiskalsdistrikt, skall äga att gemensamt med annan del av samma landsfiskalsdistrikt bilda ett polisdistrikt. Även i detta fall ankommer på länsstyrelsen att besluta om indelningen. Enligt dessa regler kommer alltså att finnas polisdistrikt omfattande stad, polisdistrikt omfattande landsbygd samt, i motsats till vad tidigare gällde, polisdistrikt omfattande såväl landsbygd som stad. I 2 § lagen i dess nya lydelse stadgas, att i polisdistrikt skall finnas anställda polismän. Beteckningen fjärdingsman har dock ej helt utmönstrats ur lagen. I 11 § har nämligen för polismansbefattning, som ej är befälstjänst, i polisdistrikt, vilket ej omfattar stad eller köping eller del därav, använts beteckningen fjärdingsmansbefattning. De nu ifrågavarande ändringarna har trätt i kraft den 1 januari 1954. Därvid har emellertid tillika stadgats, att vid tillämpningen av 1 § 1 mom. tredje stycket i dess nya lydelse skall iakttagas, att länsstyrelses beslut att stad eller köping skall gemensamt med annan del av samma landsfiskalsdistrikt bilda ett polisdistrikt icke må gälla tid före den 1 juli 1954. I samband med ändringarna i lagen om polisväsendet i riket har någon ändring ej gjorts i den särskilda lagen av år 1925.

Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, har vid lagrådsremissen anfört i huvudsak följande.

»Genom 1953 års polislagsreform har — — uppkommit en ny typ av polisman, som icke fanns förut, nämligen polisman i polisdistrikt vari ingår såväl stad som landsbygd. Sådan polisman kan ej anses som fjärdingsman och därför kommer stadgandet i 33 kap. 24 § rättegångsbalken, att fjärdingsman utan särskilt förordnande är stämningsman, ej att äga tillämpning på honom. Tvekan kan råda, huruvida han kan anses som stämningsman med stöd av den särskilda lagen av år 1925. Denna avser nämligen endast polisman i polisdistrikt på landsbygden. Vidare skulle det kunna göras gällande, att ej heller bestämmelsen i 33 kap. 25 § om det vitsord, som tillkommer polismans intyg om delgivning, verkställd efter förmans uppdrag, skulle gälla sådant intyg av polisman i blandat distrikt. Stadgandet avser nämligen endast intyg av polisman i stad. Behov av förtydligande ändringar föreligger uppenbarligen.

De lösningar, som ligger närmast till hands och som innebär minsta avvikelsen från gällande ordning, är att polisman i distrikt, bestående av såväl stad som landsbygd, blir beträffande behörigheten att verkställa delgivningar likställd antingen med fjärdingsman eller ock med polisman i stadsdistrikt. Vid valet mellan dessa alternativ torde böra uppmärksammas, att den främsta anledningen till att fjärdingsman erhållit behörighet

som stämningsman utan särskilt förordnande torde ha varit önskemålet att bereda landsbygdsbefolkningen tillgång till erforderligt antal lättillgängliga stämningsmän. Den omständigheten att stad förenas med landsbygd till ett polisdistrikt synes ej böra föranleda att landsbygdsdelens ställning i detta hänseende skall bli mindre gynnsam än tidigare. Denna synpunkt talar till förmån för alternativet att jämställa nu ifrågavarande polismän med fjärdingsmännen. En sådan lösning leder till att i de blandade distrikten kommer att finnas flera polismän, som automatiskt tillika är stämningsmän. Antalet blir emellertid, då det endast är de mindre städerna som förenas med landsbygd till ett polisdistrikt, så begränsat, att nämnda förhållande icke kan väntas medföra några olägenheter.

En annan följd av att polisman i blandat distrikt likställes med polisman i distrikt, som omfattar uteslutande landsbygd, är att polismännen i städerna kommer att ha olika behörighet i fråga om verkställande av delgivning beroende på huruvida staden ensam utgör polisdistrikt eller om den bildar polisdistrikt tillsammans med landsbygd. Även om detta icke är fullt tillfredsställande, torde dock risk knappast föreligga för att därigenom rättsförluster skall uppstå. I vart fall föreligger icke för närvarande den utredning som erfordras för att till prövning upptaga den större frågan om genomförande av enhetliga regler beträffande polismäns behörighet att verkställa delgivningar.

På grund av vad sålunda anförts får jag förorda, att polisman i distrikt, som omfattar både stad och landsbygd, blir i förevarande hänseende jämställd med polisman i landsbygdsdistrikt.

Med hänsyn till den undanskymda ställning beteckningen fjärdingsman numera har i polislagstiftningen finnes i och för sig skäl att genomföra reformen genom ändringar i rättegångsbalken och därvid ur denna tillika utmönstra nämnda beteckning. Emellertid vore då, med den lösning i sak jag förut förordat, nödvändigt att reglerna i rättegångsbalken finge direkt anknyta till de olika typerna av polisdistrikt. Detta synes emellertid vara mindre lämpligt. Jag får därför i stället förorda, att reformen genomföres genom jämkning i den särskilda lagen av år 1925. Lagändringen kan lämpligen erhålla den utformningen att 1925 års lag skall gälla polisman, som jämlikt lagen om polisväsendet i riket finnes anställd i polisdistrikt, vari ingår köping eller landskommun eller del därav.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,
att förevarande proposition, nr 115, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 april 1954.

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST.

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Branting, Lindblom, Olofsson, Lodenius, fru Sjöström-Bengtsson, herr Björnberg och fru Gärde Widemar;

från andra kammaren: herrar Lindberg, Gezelius, Gustafsson i Borås, Hedqvist, fröken Liljedahl, fru Johansson i Skövde, herrar Andersson i Björkäng och Lundqvist.